

Jaarverslag 2012 van de Raad voor plantenrassen

Verslagperiode

Dit verslag bestrijkt de periode 1 januari 2012 t/m 31 december 2012.

Inleiding

De Raad voor plantenrassen is ingesteld bij de 'Zaaizaad- en plantgoedwet 2005', welke wet uitvoering geeft aan internationale verplichtingen op het gebied van de toelating van plantenrassen, de verlening van intellectuele eigendomsbescherming met betrekking tot plantenrassen (kwekersrecht) en de verhandeling van teeltmateriaal. De belangrijkste taken en bevoegdheden die de Raad voor plantenrassen ingevolge de wet heeft zijn:

- Verlening van nationaal kwekersrecht
- Toelating van rassen en opstanden (landbouw-, groente- en bosbouwgewassen)
- Aanwijzing van instandhouders (landbouw- en groentegewassen)
- Vaststelling van rasnamen

Relevante regelgeving

- Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 (Stb. 184)
- Besluit werkzaamheden Raad voor plantenrassen (Stb. 653, 2005)
- Regeling werkzaamheden Raad voor plantenrassen (Stcrt. 15, 2006)
- Bestuursreglement van de Raad voor plantenrassen

Samenstelling van de Raad voor plantenrassen

De samenstelling van de Raad was in het verslagjaar 2012 als volgt:

Voorzitter: mevr. dr. L. van Vloten-Doting

Secretaris: mr. C.J.A. Groenewoud (1 november 2012 – 31 december 2012)

Afdeling Tuinbouwgewassen

Ir. C.M.M. van Winden (vice-voorzitter)

Ir. W.T.M. van der Arend

Prof. dr. J.J.M. Dons

Ir. V.B.W. Cornelissen (1 juni 2012 – 31 december 2012)

Afdeling Landbouwgewassen

Prof. dr. ir. R.G.F. Visser (vice-voorzitter)

Ir. D. Kasse

Mevr. prof. dr. ir. E.T. Lammerts van Bueren

Ir. H. van de Haar (1 juni 2012 – 31 december 2012)

Afdeling Bosbouwgewassen

Ir. G.J.P. Jansen (vice-voorzitter)

Ir. A.J.H. Willems

Vaste deskundige: ir. S.M.G. de Vries

Aantal vergaderingen van de Raad

Afdeling Bosbouwgewassen: 3

Afdeling Landbouwgewassen: 3

Afdeling Tuinbouwgewassen: 3

Alle afdelingen tezamen: 2

Ondersteuning van de Raad

Sinds 1 januari 2008 zijn de administratieve en juridische ondersteuning van de Raad (6,5 resp. 0,8 fte) ondergebracht bij de 'Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Naktuinbouw' (hierna: de Naktuinbouw). Daarbij is veilig gesteld dat de secretaris van de Raad onafhankelijk van het bestuur en directie van de Naktuinbouw kan fungeren.

Kwekersrecht

Nederland kent al 70 jaar een bijzondere vorm van intellectuele eigendomsbescherming voor de ontwikkelaars van nieuwe plantenrassen, het zogenaamde kwekersrecht. Deze vorm van intellectuele eigendomsbescherming is sinds 1961 geregeld in een internationaal verdrag (UPOV-verdrag), waardoor Nederland van begin af aan is gebonden. Mede ter uitvoering van het voornoemde verdrag zijn de criteria voor toekenning van een kwekersrecht bij en krachtens de wet geregeld. Onder meer moet uit onderzoek te velde of in de kas blijken dat het voorwerp van de beoogde bescherming een ras is, dat onderscheidbaar (Distinct, D), homogeen (Uniform, U) en bestendig (Stable, S) is. Dat onderzoek duurt, afhankelijk van de aard van het gewas, 1 tot 3 jaar. In bijzondere gevallen kan de duur van het onderzoek langer zijn.

Naast het nationale kwekersrechtstelsel neemt het Communautaire kwekersrechtstelsel een belangrijke plaats in, waardoor het beroep op het nationale stelsel is verminderd. Niettemin blijft er behoefte te blijven bestaan aan nationale kwekersrechten. De belangrijkste redenen daarvoor zijn:

- Alvorens van rassen van landbouw- en groentegewassen teeltmateriaal in de handel mag worden gebracht, moeten de betrokken rassen zijn toegelaten. Die toelating gebeurt op basis van hetzelfde 'DUS'-onderzoek dat voor kwekersrechtverlening van toepassing is. Dientengevolge kan dat onderzoek, zonder meerprijs, voor beide doeleinden worden gebruikt, hetgeen in de landbouw- en groentegewassen veelal gebeurt. In de meeste gevallen wordt voor die rassen nadien ook een Communautair kwekersrecht verleend, gebaseerd op het eerdere 'DUS'-onderzoek.
- In sommige gewassen is de duur van het Nederlandse kwekersrecht langer (dit geldt o.a. voor rassen van aardappel en rassen van bolgewassen) dan van het Communautaire kwekersrecht of vindt men de Communautaire jaarcijzen na verloop van tijd niet meer opwegen tegen het beschermde belang. Door ook een nationale titel te hebben kan men na afloop van het Communautaire recht terugvallen op het Nederlandse kwekersrecht.
- In sommige siergewassen is Nederland het belangrijkste distributiepunt van materiaal in de Europese Unie. Als gevolg daarvan volstaan sommige kwekers met kwekersrechtelijke bescherming in Nederland.
- Over het algemeen zijn de kosten voor een nationaal kwekersrecht lager. Zo bedraagt de jaarcijns voor een Europees kwekersrecht € 300 terwijl dit bedrag voor een nationaal kwekersrecht op nihil is gesteld.

Nationaal kwekersrecht (aantallen in jongste 8 jaar)

Jaar	Kwekersrechten		
	Aanvragen	Verleningen	Per 31/12 van kracht
2005	511	387	3715
2006	567	356	3596
2007	846	366	3920
2008	744	407	4242
2009	735	491	4752
2010	742	486	5143
2011	781	718	5834
2012	638	833	6760

Uitsplitsing van aantallen: 2011 t.o.v. 2012

	Aanvragen 2011	Verleningen 2011	Aanvragen 2012	Verleningen 2012
Landbouwgewassen	117	58	79	74
Groentegewassen	402	451	357	437
Siergewassen	262	209	202	322
Totaal	781	718	638	833

Doordat de duur van het onderzoek van geval tot geval kan verschillen, is geen relatie te leggen tussen het aantal aanvragen in een gegeven jaar en het aantal verleningen in één van de navolgende jaren. Onder de rassen, waarvoor in 2012 kwekersrecht werd aangevraagd, bevonden zich geen genetisch gemodificeerde organismen (GMO's).

Toelating

Op grond van de regelgeving van de Europese Unie mag van landbouw- en groentegewassen uitsluitend teeltmateriaal van toegelaten rassen worden verhandeld. Tevens moeten zogenaamde instandhouders van de toegelaten rassen worden geregistreerd. Een instandhouder is een persoon of bedrijf die/dat het betrokken ras in zijn oorspronkelijke hoedanigheid in stand houdt.

Voor de verhandeling van teeltmateriaal van bosbouwgewassen voor bosbouwkundige doeleinden geldt dat het teeltmateriaal afkomstig moet zijn van toegelaten rassen of opstanden.

De toelating van rassen en opstanden is overgelaten aan de Lid-Staten. In Nederland gebeurt dat op grond van de 'Zaaizaad- en plantgoedwet 2005' door de Raad.

Groentegewassen

Rassen van groentegewassen worden toegelaten nadat uit onderzoek is gebleken dat zij zelfstandig – d.w.z. onderscheidbaar (D), homogeen (U) en bestendig (S) – zijn. In deze gevallen betreft het een zogenaamd DUS-onderzoek.

Landbouwgewassen

Rassen van landbouwgewassen worden toegelaten nadat uit onderzoek is gebleken dat zij zelfstandig zijn en voldoende cultuur- en gebruikswaarde bezitten. In deze gevallen betreft het een zogenaamd DUS-onderzoek en een onderzoek naar de cultuur- en gebruikswaarde (CGO).

Toelating (aanvragen)			
Jaar	Landbouwgewassen	Groentegewassen	Totaal
2006	111	643	754
2007	149	845	994
2008	164	794	958
2009	162	713	875
2010	226	675	901
2011	221	638	859
2012	237	590	827

Toelating (tot Nationaal Rassenregister)			
Jaar	Landbouwgewassen	Groentegewassen	Totaal
2006	81	468	549
2007	96	614	710
2008	106	686	792
2009	106	668	774
2010	114	452	566
2011	97	655	752
2012	104	618	722

Onder de rassen, waarvoor in 2012 toelating werd aangevraagd, bevonden zich geen genetisch gemodificeerde organismen (GMO's).

Bosbouwgewassen

In deze gewassen gaat het voornamelijk om opstanden (groepen van ten minste 30 bij elkaar staande bomen) die op basis van uiterlijke kenmerken worden beoordeeld en, in het gunstige geval, worden toegelaten in de categorie 'van bekende origine' dan wel 'geselecteerd'. Eventuele zaadgaarden kunnen worden toegelaten in de categorie 'gekeurd'. Aantal in 2012 toegelaten opstanden: 11.

Naderhand kunnen toegelaten opstanden worden opgewaarderd naar de categorie 'getoetst' als uit nadere proeven blijkt dat hun waardevolle kenmerken ook genetisch zijn bepaald. Dat is in 2012 niet aan de orde geweest.

Vaststelling van rasnamen

Plantenrassen waarvoor kwekersrecht wordt verleend of die worden toegelaten, moeten ingevolge de wet een door de Raad vastgestelde benaming hebben. De Raad doet de voorgestelde benamingen toetsen op hun geschiktheid. Indien een voorgestelde rasnaam niet aan de daarvoor gestelde regels voldoet of te veel overeenkomt met een handelsnaam of een merk, wordt het voorstel afgewezen en de aanvrager verzocht een nieuw voorstel in te dienen. Doorgaans worden de rasnamen tegelijkertijd met de beslissing omtrent de verlening van het kwekersrecht of de toelating vastgesteld.

Het onderzoek

Identiteitsonderzoek (DUS-onderzoek)

Het leeuwendeel van het identiteitsonderzoek (relevant voor zowel kwekersrecht als toelating) wordt in opdracht van de Raad voor plantenrassen uitgevoerd door de Naktuinbouw. In een klein aantal gewassen wordt het DUS-onderzoek door buitenlandse onderzoeksinstellingen verricht. De onderzoekende instellingen rapporteren aan de Raad.

Cultuur- en gebruikswaarde-onderzoek (CGO in landbouwgewassen)

De uitvoering van het onderzoek naar cultuur- en gebruikswaarde van landbouwvrassen is geheel in regie bij het bedrijfsleven. Door middel van zogenaamde CGO-protocollen bepaalt de Raad voor plantenrassen de voorwaarden waaraan het onderzoek moet voldoen en de normen, waaraan de onderzochte rassen moeten voldoen. Namens de Raad wordt toezicht op de uitvoering van het onderzoek en controle op de uitkomsten uitgeoefend. Samen met de uitkomst van het DUS-onderzoek is het resultaat van het cultuur- en gebruikswaarde-onderzoek bepalend voor de toelating van landbouwvrassen.

In haar beleid ten aanzien van de cultuur- en gebruikswaarde beperkt de Raad zich tot eigenschappen die van belang zijn voor de bescherming van de teelt in het algemeen (zoals resistenties ter voorkoming van grootschalige aantasting door ziekten) en eigenschappen die risico's voor de consument kunnen inhouden. De daartoe ontwikkelde minimumnormen ondergingen in het verslagjaar geen wijziging. De waardering van andere eigenschappen, die de boeren helpen in hun rassenkeuze, wordt naar het beleid van de Raad aan de markt overgelaten.

In 2011 heeft de Raad diverse CGO-protocollen geactualiseerd en vastgesteld.

Bosbouw

Omdat op dit gebied vaak geen direct belanghebbenden zijn, worden de aanvragen voor toelating van rassen en opstanden van bosbouwgewassen door het Bosschap ingediend. Voorafgaande aan de indiening zijn de onderwerpen van de aanvragen door het Centrum voor Genetische Bronnen in Nederland (CGN) beoordeeld op uiterlijke kwaliteit. In verband met een mogelijke opwaardering in de klasse 'getoetst' voert het CGN in opdracht van en gefinancierd door de Raad nader onderzoek uit.

Rassenlijst Bomen

Mede ter naleving van Communautaire regelgeving wordt periodiek (eens in de 5 jaar) een zogenaamde Rassenlijst Bomen uitgegeven. Met ingang van 1 februari 2006 is dat een verantwoordelijkheid van de Raad voor plantenrassen. De rassenlijst bevat de toegelaten opstanden en rassen, waarvan het uitgangsmateriaal van belang is voor de bosbouw. Daarnaast geeft de rassenlijst informatie over boom- en struikgewassen, waarvan het uitgangsmateriaal aanbevolen wordt voor plantsoenvoorziening en laanbeplanting. In 2007 verscheen de 8ste Rassenlijst Bomen. In het verslagjaar 2011 heeft de Raad besloten om met ingang van 2012 de Rassenlijst Bomen in digitale vorm uit te geven, zodat die kosteloos via een website kan worden geraadpleegd.

Bezwaar/beroep

In 2012 werd geen enkel bezwaar ingediend tegen besluiten van de Raad. Een lopende beroepszaak tegen de vaststelling van de rasnaam 'Lion King' werd ingetrokken.

Financiën

In verband met de onderbrenging van de ondersteunende taken van de Raad bij de Naktuinbouw komen de daaraan verbonden kosten ten laste van de Naktuinbouw, die ter dekking van die kosten de inkomsten uit de door de Minister vastgestelde tarieven ontvangt. Uit die inkomsten worden tevens de onkosten van de Raad zelve (reiskosten, vacatiegelden en representatie) gedekt. De inkomsten in 2012 bleken toereikend te zijn om de kosten ter uitvoering van de wettelijk aan de Raad opgedragen taken te dekken.

Betrokkenheid bij andere wettelijke stelsels en andere activiteiten

Bij het voortgaande proces tot herinrichting van de Communautaire regelgeving op het gebied van teeltmateriaal en kwekersrecht ondersteunde de secretaris van de Raad het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Naar aanleiding van een verzoek van 2 augustus 2010 van de voormalige Minister van LNV heeft de Raad ook in 2012 een aantal acties ondernomen om de kennis op het gebied van de intellectuele eigendom in de sector Uitgangsmateriaal te verhogen. Op 8 mei 2012 hield de Raad samen met Octrooiencentrum NL een seminar om de ontwikkelaars en gebruikers van plantenrassen voorlichting te geven. Thema van het symposium was "octrooien in plantenrassen".

Dit thema werd ingegeven door de vraag van het ministerie aan de Raad om te adviseren over de manier waarop de kenbaarheid van octrooien die doorwerken op planten(rassen) kan worden verbeterd. Uiteindelijk luidde het antwoord op deze vraag dat de kenbaarheid van octrooien in plantaardig materiaal het best bereikt kan worden met een databank, maar dat het opzetten van een dergelijke databank met octrooien – inclusief het vullen en beheren van de content – een verantwoordelijkheid is van het bedrijfsleven zelf.

Het seminar werd door ruim 140 mensen bezocht en werd goed gewaardeerd. Op verzoek en met medewerking van de Raad heeft Wageningen Business School een master class ontwikkeld "IPR in the Seed Business". Deze master class werd opnieuw in 2012 met succes georganiseerd.

De vraag van het Ministerie om te adviseren over een manier om de kenbaarheid van octrooien die doorwerken op planten(-rassen) te verbeteren is.

Relatie met de Naktuinbouw

De relatie tussen de Raad (opdrachtgever) en de Naktuinbouw (uitvoerder van de administratieve taken alsmede van het identiteitsonderzoek) is vastgelegd in een overeenkomst. De bedoelde werkzaamheden werden in het verslagjaar tot tevredenheid van de Raad uitgevoerd.

Gedaan te Wageningen, 11 september 2013

De voorzitter,
dr. L. van Vloten-Doting

De secretaris,
mr. C.J.A. Groenewoud